

ВИБОРЦІ СТАРОЇ ВИЖІВКИ ПІД ЧАС ВИБОРІВ У 1928 Р.

У міжвоєнний період Західна Волинь перебувала у складі Польщі. Починаючи від перших років свого перебування в регіоні, нова влада намагалася інкорпорувати його до складу нового державного організму. Необхідним елементом у цьому відношенні були вибори, для яких ключовим фактором був етнічний склад. На Волині кількісно повністю переважали українці, що складало суттєву проблему для польської влади. Незважаючи на політику, яка була зорієнтована на збільшення частки поляків тут, українці залишалися домінуючим елементом етнічної структури населення.

За переписом 1921 р., дані якого подає Ю. Крамар, українці становили близько 68% населення Волинського воєводства, поляки – 16,7%, євреї – 10,5%, чехи – 1,8%, німці – 1,7%, росіяни – 0,6% [5, с. 12]. Українці проживали переважно у сільській місцевості, що відображено і в етнічній структурі Старої Вижівки. За офіційними відомостями, у Старій Вижівці налічувалося 957 українців (96,4%), 1 поляк (0,1%) та 35 євреїв (3,5%) у 1925 р. [2, арк. 176].

Вибори 1928 р. показали, що українські політичні організації мають повну підтримку від населення. Зокрема, на Волині українські партії отримали 50,5% виборців, за польські партії та польсько-український список Безпартійного блоку співпраці з урядом – 43%, за єврейські партії – 1,5%. До сейму було обрано 46 українців, до сенату – 11, що становило найчисельніше українське представництво [3, с. 75–76].

Матеріали виборів міжвоєнного періоду є цінним матеріалом у цьому відношенні. У справі 10 фонду 283 (опис 1) є список виборців по Старій Вижівці та деяких інших населених пунктах. Усього в ньому присутні 112 імен по населеному пункту (разом по дільниці IV/16 округу № 56, що включала кілька сусідніх сіл, – 591 людина). До списку були включені тільки ті чоловіки та жінки, яким було не менше 30 років. У таблиці присутні кілька рубрик: номер; прізвище та ім'я; вік; назва населеного пункту; від якого року проживає за адресою; позначка про отримання бюлетеня; позначка про здачу бюлетеня; зауваження.

Список в архівній справі складений польською мовою і впорядкований за алфавітом. Нижче подано список українською: прізвище та ім'я; вік; від якого року проживає за адресою. Нумерація від першого до 470-го пункту включає імена людей, які проживали в інших населених пунктах дільниці:

471. Бурда Соломія, 54 р., від народження.
472. Бондар Яків, 54 р., від народження.
473. Бондар Анастасія, 50 р., від народження.
474. Болотюк Іван, 31 р., від народження.
475. Бурда Арсеній, 46 р., від народження.
476. Бурда Текля, 45 р., від народження.
477. Бондар Петро, 42 р., від народження.
478. Бондар Анна, 40 р., від народження.
479. Бдзень Казимир, 35 р., від 1924 р.
480. Хлапук Петро, 42 р., від народження.
481. Хлапук Соломія, 40 р., від народження.
482. Хлапук Іван, 53 р., від народження.
483. Худік Созонтій, 67 р., від народження.
484. Худік Феодосія, 60 р., від народження.
485. Хлапук Іван, 47 р., від народження.
486. Хлапук Ярина, 31 р., від народження.
487. Хлапук Єфімія, 40 р., від народження.
488. Філюк Дмитро, 31 р., від народження.
489. Філюк Текля, 66 р., від народження.
490. Гаврилюк Євтихій, 36 р., від народження.
491. Гаврилюк Зіновія, 31 р., від народження.
492. Гаврилюк Антоній, 37 р., від народження.
493. Гаврилюк Уляна, 32 р., від народження.
494. Грейц Андрій, 63 р., від народження.
495. Гармата Вінцентій, 70 р., від 1922 р.
496. Івчик Павло, 64 р., від народження.
497. Івчик Стефаніда, 60 р., від народження.
498. Івчик Антон, 30 р., від народження.
499. Івчик Каленик, 58 р., від народження.
500. Імбра Антоній, 39 р., від 1922 р.
501. Імбра Анна, 38 р., від 1922 р.
502. Яворський Онісім, 54 р., від народження.
503. Яворська Онісія, 54 р., від народження.
504. Яворський Максим, 35 р., від народження.
505. Ющик Архип, 43 р., від народження.
506. Ющик Пелагія, 40 р., від народження.
507. Ющик Давид, 50 р., від народження.
508. Ющик Євдокія, 48 р., від народження.

509. Каліщук Олексій, 46 р., від народження.
510. Каліщук Агафія, 40 р., від народження.
511. Конончук Андрій, 60 р., від народження.
512. Конончук Параска, 55 р., від народження.
513. Конончук Денис, 50 р., від народження.
514. Конончук Параска, 48 р., від народження.
515. Коляда Олександр, 32 р., від народження.
516. Коляда Антон, 42 р., від народження.
517. Коляда Софія, 41 р., від народження.
518. Каліщук Харитон, 71 р., від народження.
519. Каліщук Охвіста, 35 р., від народження.
520. Конончук Григорій, 42 р., від народження.
521. Конончук Уляна, 43 р., від народження.
522. Левчук Дементій, 39 р., від народження.
523. Левчук Серафіна, 35 р., від народження.
524. Матвійчук Антон, 45 р., від народження.
525. Матвійчук Євдокія, 40 р., від народження.
526. Маркевич Йона, 46 р., від народження.
527. Маркевич Єфросинія, 45 р., від народження.
528. Мазурик Марко, 50 р., від народження.
529. Мазурик Марина, 45 р., від народження.
530. Маркевич Павло, 40 р., від народження.
531. Маркевич Мокриня, 38 р., від народження.
532. Маркевич Феодор, 41 р., від народження.
533. Маркевич Марина, 38 р., від народження.
534. Маркусь Яким, 48 р., від народження.
535. Маркусь Харитина, 45 р., від народження.
536. Маркусь Петро, 43 р., від народження.
537. Маркусь Текля, 40 р., від народження.
538. Осік Терентій, 47 р., від народження.
539. Осік Христина, 46 р., від народження.
540. Осік Антон, 31 р., від народження.
541. Осік Мойсей, 33 р., від народження.
542. Осік Марія, 31 р., від народження.
543. Осік Данило, 56 р., від народження.
544. Осік Макар, 40 р., від народження.
545. Осік Марія, 38 р., від народження.
546. Осік Єфим, 53 р., від народження.
547. Осік Матрона, 50 р., від народження.
548. Оліферчук Леонтій, 59 р., від народження.
549. Оліферчук Меланія, 55 р., від народження.
550. Орлік Станіслав, 32 р., від 1924 р.
551. Паримончук Пелагія, 57 р., від народження.
552. Паримончук Деримедонт, 71 р., від народження.
553. Паримончук Йона, 37 р., від народження.
554. Паримончук Євгенія, 33 р., від народження.
555. Паримончук Катерина, 52 р., від народження.
556. Паримончук Андрій, 46 р., від народження.
557. Паримончук Феодора, 45 р., від народження.
558. Панасюк Антон, 35 р., від народження.
559. Панасюк Марфа, 31 р., від народження.
560. Раманчук Яків, 43 р., від народження.
561. Романчук Анна, 40 р., від народження.
562. Романчук Пилип, 40 р., від народження.

563. Романчук Тетяна, 38 р., від народження.
564. Сливка Арсеній, 33 р., від народження.
565. Савчук Іван, 48 р., від народження.
566. Савчук Макар, 51 р., від народження.
567. Савчук Оксентій, 34 р., від народження.
568. Савчук Антон, 55 р., від народження.
569. Савчук Олександра, 56 р., від народження.
570. Савчук Марко, 45 р., від народження.
571. Савчук Марина, 43 р., від народження.
572. Супрунюк Ігнат, 44 р., від народження.
573. Супрунюк Агафія, 40 р., від народження.
574. Сандер Іван, 34 р., від народження.
575. Сандер Онісія, 32 р., від народження.
576. Сегаль Хаїм, 50 р., від народження.
577. Сегаль Лея, 48 р., від народження.
578. Трофімчук Гордій, 31 р., від народження.
579. Трофімчук Микола, 49 р., від народження.
580. Трофімчук Уляна, 45 р., від народження.
581. Лісовський Леонід, 42 р., від 1925 р.
582. Лісовська Надія, 35 р., від 1925 р.
587. Веліховський Ігнаці, 38 р., від 1924 р. [1, арк. 5–7зв.].

Імена жінок йдуть переважно за іменами своїх чоловіків. У списку є сім людей, біля імен яких відмічено, що вони почали проживати за адресою не від народження. Імовірно, це – польські осадники (в усіх випадках дата початку проживання у Старій Вижві – 1922–1925 рр.): Вінцентій Гармата, Антоній Імбра, Анна Імбра, Станіслав Орлік, Леонід Лісовський, Надія Лісовська, Ігнаці Веліховський. Заслуговує на увагу також імена Хаїма та Леї Сегалів, імовірно євреїв, єдиних у списку (цікаво, що за відомостями 1925 р. у селищі проживало 35 євреїв).

У списку відмічено тільки дев'ять людей, які взяли участь у голосуванні до Сенату 1928 р.: Дмитро Філюк, Антон Гаврилук, Вінцентій Гармата, Павло Івчик, Антон Івчик, Антон Імбра, Хаїм Сегаль, Леонід та Надія Лісовські (єдина жінка). Вибори 1928 р. були першими, в яких активно брали участь УНДО та інші українські політичні сили на усіх українських етнічних територіях у складі Польщі. Вони намагалися якомога дієвіше проявити свій потенціал у виборах до сенату [6, с. 68]. Однак, як видно, виборці Старої Вижівки не проявили активність у цьому відношенні.

Загалом, список виборців та інші відомості мають краєзнавчу цінність. Адже це один з перших випадків, окрім церковних джерел, коли до нас дійшов список імен (а тим більше з прізвищами) мешканців цього населеного пункту. На жаль, його не можна вважати повним навіть для дорослих, оскільки йдеться про людей, не молодших 30-ти років. Проте він має важливе значення для дослідження генеалогії багатьох жителів Старої Вижівки та їхніх нащадків.

Джерела і література:

1. Державний архів Волинської області (далі – ДАВО), ф. 283. Виборча комісія 56-го округу по виборах до Сейму і Сенату Польської Республіки II скликання, м. Ковель Волинського воєводства (1928 р.), оп. 1, спр. 10. Список виборців 4-16 дільниць гміни Седлище, Ковельського повіту з виборів в Сенат Польської Республіки, 1928 р., 8 арк.

2. ДАВО, ф. 454. Кураторіум Волинського шкільного округу, м. Рівне Рівненського повіту Волинського воєводства, оп. 2, спр. 276. Декларації мешканців Ковельського повіту Седлищенської гміни сіл Пісочне, Секунь, Стара Вижва, зібрані при проведенні плебісциту про мову навчання в школі, 1925 р., 285 арк.

3. Зайцев О. Представники українських політичних партій Західної України в парламенті Польщі (1922 – 1928 рр.). *Український історичний журнал*. 1993. № 1. С. 72–84. URL: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_1993_1_9.

4. Малеончук Г., Шваб А. Г. Міжвоєнний Луцьк: суспільно-політичний, соціально-економічний, культурний розвиток (1919–1939). Луцьк: Терен, 2022. 216 с.

5. Крамар Ю. Національно-культурна та релігійна політика урядів Польщі на Волині (1921–1939 рр.). Автореф. дисертації на здобуття наук. ступ. док. іст. наук. Львів, 2015. 44 с.
URL: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/12/aref_kramar.pdf.

6. Пуйда Р. Стратегія та тактика Українського національно-демократичного об'єднання 1928–1938 рр. *Гілея*. 2014. Випуск 83. С. 67–70.